

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
ІФ № 580 – 148Р від 24. 11. 2011 р.

№ 18 (32)

У НОМЕРІ

ІНТЕРВ'Ю З

перекладачем, публіцистом,
правником

Геннадієм Друзенком

Розмежування об'єктів права власності фермерського господарства та його засновників (членів): питання відповідності доктрини та практики

Найбільш вдалим організаційно-правовими формами юридичних осіб, які пропонуються чинним законодавством, безперечно, є сільськогосподарські виробничі кооперативи та фермерські господарства.

Фермерське господарство (далі - ФГ) використовується законодавцем, в першу чергу, як доволі мобільна і зручна форма ведення сільськогосподарської підприємницької діяльності фізичними особами.

стор. 4

ОХОРОНА КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПРИ СПАДКУВАННІ

У момент відкриття спадщини виникає право спадкування у тих осіб, які закликаються до спадкування (за законом чи за заповітом). Право на спадкове майно ці особи набувають лише з моменту прийняття ними спадщини.

стор. 12

Позиції Вищого адміністративного суду України щодо окремих питань юрисдикції адміністративних судів

стор. 14

Вчинення нотаріальних дій поза приміщенням, яке є робочим місцем нотаріуса

стор. 8

Самочинне будівництво: судова практика і роз'яснення (продовження)

Земельна ділянка, на якій провадиться будівництво об'єкта нерухомості, за загальним правилом, повинна бути віднесена до земель житлової й громадської забудови. Нею не може вважатися ділянка, що надана, зокрема, для ведення городництва, сінокошіння, випасання худоби тощо, звичайно за умови, що згадане цільове призначення не було змінено в установленому законом порядку.

стор. 3

Індустріальні парки як дієвий механізм залучення інвестицій

Індустріальні (промислові) парки є одними із видів спеціальних економічних зон, створення яких є поширеним як в економічно розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Індустріальні (промислові) парки є юридично відокремленими цілісними земельними ділянками, з наявною інфраструктурою, які призначені для розміщення промислового виробництва.

стор. 11

До питання порядку державної реєстрації речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності у зв'язку з їх розмежуванням

Історично склалось так, що право власності на землю держави і територіальних громад не підтверджувалось документально. Вважалося: уся земля, не оформлена на приватних осіб, є власністю держави і громад. На сьогодні законодавство зобов'язує їх реєструвати свої права нарівні з іншими суб'єктами земельних відносин.

стор. 6

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ:

О. І. Зозуляк

**Рішення про попереднє схвалення
значних правочинів: питання
відповідності доктрини та практики**

О. Ю. Петечел

**Водій та працівник ДАІ: правила
поведінки**

• Офіційний сайт – www.law.pu.if.ua

• «Феміда клуб» - соціальна мережа «Вконтакті» - <http://vk.com/clubfemida>

• «ЮРФАКТИПЛЮС» - соціальна мережа «Вконтакті» - http://vk.com/urfactu_plus

• Прикарпатський правничий клуб у Facebook - <http://www.facebook.com/pr.law.club>

• Юр ТВ на Youtube <http://www.youtube.com/user/TvFemida>

Прокуратура міста Івано-Франківська за власною ініціативою проводить перевірку в порядку нагляду за додержанням законів у сфері землекористування.

У процесі перевірки виявлено непоодинокі факти незаконного використання земельних ділянок, що перебувають у власності територіальної громади міста. Так, фізичні та юридичні особи у комерційних цілях використовують землі без документів, що посвідчують право на користування земельними ділянками, без рішень органу місцевого самоврядування чи цивільно-правових угод, чим порушуються вимоги ст. 125 та ст.

126 Земельного кодексу України.

Зокрема, декілька автомобільних стоянок діють із порушенням законодавства, в тому числі норм, якими регламентовано надання послуг з зберігання транспортних засобів.

В основному автостоянки розміщені на прибудинкових територіях, а, отже, на землях житлової та громадської забудови. При цьому, правила благоустрою цими користувачами не дотримуються, територія не прибирається, сміття не вивозиться.

Окрім того, як з'ясувала прокуратура, доходи від надання послуг автостоянок не обліковуються, і, як результат, кошти до бюджету не надходять.

З кожним місяцем зростає кількість суб'єктів господарювання, які подають електронну звітність

Про це заявив начальник управління інформатизації процесів оподаткування ГУ Міндоходів в області Руслан Бойчук. Як вважає посадовець, сьогодні платникам немає зиску триматись за старий «паперовий» спосіб звітування, оскільки така форма подання звітності є зручною, економить робочий час та кошти, а також дає можливість автоматично виправити помилки у звітах.

На сьогодні майже 4,5 тис. або 56% суб'єктів господарювання перейшли на електронну форму подання звітності, з них 3490 юридичних та 994 фізичні особи. При цьому, звітність по податку на додану вартість подає 95% всіх платників даного податку.

Нагадаємо, обов'язковість подання податкової звітності до органів доходів і зборів виключно в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством, запроваджено тільки для платників податків, що належать до великих та середніх підприємств (п. 49.4 ст. 49 Податкового Кодексу України). Усі інші платники можуть скористатись електронним звітуванням за власним бажанням.

Електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документа, який використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу. Сьогодні отримати ключі електронного підпису може безкоштовно кожен бажаючий. Найактивнішими користувачами сервісу стали юридичні та фізичні особи-підприємці.

Для отримання послуги електронного цифрового підпису суб'єкт господарювання повинен звернутись до підрозділу реєстрації користувачів та надати пакет документів, передбачених Регламентом акредитованого центру сертифікації ключів інформаційно-довідкового департаменту.

Зразки документів та інша необхідна інформація розміщені на офіційному інформаційному ресурсі АЦСК ІДД Міністерства доходів і зборів України (<http://www.acskidd.gov.ua>), а також на інформаційних стендах Центрів обслуговування платників податків.

Головне управління Міндоходів в Івано-Франківській області

ТЯЖКИХ ТА ОСОБЛИВО ТЯЖКИХ ЗЛОЧИНІВ НА ПРИКАРПАТТІ СТАЛО МЕНШЕ

В УМВС України в Івано-Франківській області підбили підсумки оперативно-службової діяльності за вісім місяців цього року. За системою оцінки роботи органів внутрішніх справ з використанням сучасних технологій аналізу та прогнозування прикарпатська міліція посідає перше місце в державі.

Як повідомив начальник УМВС генерал-майор міліції Олег Сало, характерними ознаками стану криміногенної ситуації стало зменшення на 14,4 відсотка кількості тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Щотижневі відпрацювання населених пунктів із залученням працівників галузевих служб УМВС та спецпідрозділу «Беркут», індивідуальна профілактична робота з особами, схильними до вчинення правопорушень, позитивно вплинула на стан правопорядку.

За цей час прикарпатською міліцією розкрито та оголошено особам підозру у вчиненні більше трьох тисяч злочинів. Слідчими підрозділами розслідувано та направлено до суду кримінальні провадження по 3604 злочинах, з яких 868 – тяжкі та особливо тяжкі.

Постійно здійснюється робота з розкриття злочинів, учинених в минулих роках. Так, упродовж восьми місяців цього року розкрито 379 таких злочинів, кожен третій з яких – з категорії тяжких та особливо тяжких.

Досягнуто певних позитивних зрушень і у роботі з декриміналізації економіки, пріоритетними напрямками яких були найбільш прибуткові галузі, а також упередження бюджетних втрат, сфери приватизації, ринку землі, зменшення тиску корупованих чиновників на громадян та суб'єктів господарювання, а також, зважаючи на особливості нашого регіону, – лісова галузь. Міліцією обліковано 774 злочини економічної спрямованості. Сума завданих ними збитків становить майже 59 мільйонів гривень.

СЗГ УМВС України в Івано-Франківській області

Проблеми правозастосування

Самочинне будівництво: судова практика і роз'яснення (продовження)

ЮРФАКТИ+
№ 18 (32)

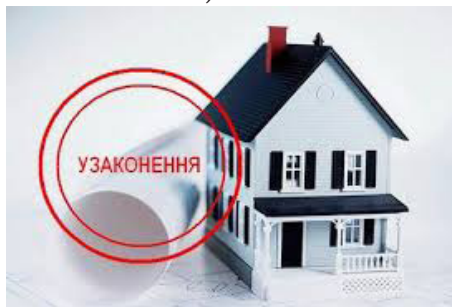
3

Ще однією категорією справ у процесі судового узаконення самочинного будівництва є *спори про визнання права власності на самочинно збудоване майно на земельній ділянці, що не була відведена особі, яка здійснила самочинне будівництво.*

Земельна ділянка, на якій провадиться будівництво об'єкта нерухомості, за загальним правилом, повинна бути віднесена до земель житлової й громадської забудови. Нею не може вважатися ділянка, що надана, зокрема, для ведення городництва, сінокосіння, випасання худоби тощо, звичайно за умови, що згадане цільове призначення не було змінено в установленому законом порядку. Вид використання земельної ділянки (ст. 19 ЗК України, Класифікація видів цільового призначення земель, затверджена наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. № 548, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01.11.2010 р. за №1011/18306) зазначається у рішенні відповідного компетентного органу державної влади чи місцевого самоврядування про надання земельної ділянки у користування або передачу у власність.

Наданню земельної ділянки передують чітко регламентована земельним законодавством процедура (ст. 118, 123, 124 ЗК України), по проходженню якої заявник отримує рішення компетентного органу влади чи органу місцевого самоврядування про набуття її у власність або користування. Право користування може бути передане також на підставі цивільно-правових договорів із фізичною чи юридичною особою. Не може вважатися наданням земельної ділянки лише рішення, яке стосується одного

із етапів цієї процедури – наприклад, дозвіл відповідної ради депутатів на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або розробку проекту забудови (ч.4 Постанови ПВССУ №6).

Непоодинокими є випадки, коли зацікавлені особи пройшли процедуру відведення земельної ділянки постфактум, уже за наявності самочинно збудованого нерухомого майна. У такому випадку суд вправі задовольнити позов про визнання за ними права власності, за умови ведення будівництва з додержанням архітектурних, будівельних, санітарних, екологічних та інших норм і правил, містобудівною та проектною документацією, а також, якщо ці обставини були предметом розгляду компетентного державного органу.

Рішенням Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 08.08.13 року (справа №346/3447/13-ц) задоволено позовні вимоги фізичної особи та визнано за нею право власності на самочинно споруджені житловий будинок та господарські будівлі. Приймаючи рішення у справі, суд взяв до уваги звіт Інспекції ДАБК у Івано-Франківській області, яким підтверджено відповідність об'єкта самочинного будівництва вимогам надійності та можливості його безпечної експлуатації. У процесі розгляду справи також було встановлено, що позивач набув права власності на земельну

ділянку для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд.

У великій частині випадків, суди, відмовляючи у задоволенні позовів про визнання права власності на самочинне будівництво, вказують на непідтвердженість доказами факту дотримання при будівництві відповідних норм і правил, факту звернення заявника до компетентного державного органу з приводу порушеного ним у суді питання тощо (наприклад, рішення Апеляційного суду Херсонської області, номер провадження №22-ц/791/1509/2013).

Аналогічною для суду буде ситуація, коли особою після закінчення будівництва, укладено із власником земельної ділянки, на якій розміщено майно, укладено договір суперфіцію (ч.1ст. 413 ЦК) відповідно до її цільового призначення. При цьому надання земельної ділянки під уже збудоване нерухоме майно чи укладення договору суперфіцію може відбутися як до пред'явлення позову до суду, так і після цього.

Час передачі земельної ділянки у власність або надання її у користування, або укладення договору суперфіцію, у тому числі в період розгляду справи не повинен враховуватися судом, оскільки такі дії свідчать про визнання за позивачем права на забудову з боку власника (користувача) земельної ділянки. Якщо під час розгляду справи позивачеві відповідно до законодавства України було надано земельну ділянку або укладено договір суперфіцію, суд має оцінювати зазначені дії відповідача з урахуванням ч. 4 ст. 174 ЦПК (визнання відповідачем позову).

Рішенням Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 04.12.2012 року (справа № 712/21269/12) задоволено позов фізичної особи та визнано за нею право власності на самочинно збудоване нерухоме майно. Капітальна споруда нежитлової будівлі була збудована на підставі рішення Ужгородської міської ради «Про надання вихідних даних на розміщення стаціонарних малих архітектурних форм (МАП)». КП «БТІ м. Ужгорода» виготовило інвентаризаційну справу, однак в реєстрації права власності на споруду було відмовлено. Фізичною особою та Департаментом міського господарства міської ради укладений договір сервітутного користу-

вання земельною ділянкою та підписано акт прийому-передачі земельної ділянки. Приймаючи рішення у справі, суд першої інстанції врахував те, що представник виконавчого комітету в судовому засіданні позов визнав і не заперечив проти задоволення позову. У подальшому зазначене судове рішення було скасоване апеляційним судом Закарпатської області (справа №712/21269/2012), оскільки договір сервітутного користування не пройшов державної реєстрації, через що його слід вважати неукладеним.

У контексті викладеного, варто акцентувати увагу на дещо алогічній та непослідовній позиції Пленуму ВССУ, допущений у трактуваннях одних і тих же

практичних моментів. Пленум не виключає можливості відмови судом у задоволенні позову, навіть за умови надання особі земельної ділянки чи укладення договору суперфіцію уже під час розгляду справи, якщо компетентний державний орган (Інспекція ДАБК – І.М.) відмовив у прийнятті забудови до експлуатації з підстав відсутності земельної ділянки. За таких обставин особі необхідно буде повторно звертатися до відповідних державних органів із заявою про прийняття забудови до експлуатації.

І. Б. Медицький,
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри
кримінального права
Юридичного інституту

Актуальний коментар **Розмежування об'єктів права власності** **фермерського господарства та його засновників (членів):** **питання відповідності доктрини та практики**

На сторінках нашого видання уже неодноразово піднімалися проблеми, пов'язані із деякою, фігурально висловлюючись, «відірваністю» існуючої практики від доктрини цивільного права у сфері діяльності юридичних осіб. Продовжуючи розвивати обраний сегмент наших зацікавлень, доречно буде звернути увагу на діяльність юридичних осіб у сфері сільськогосподарської діяльності.

Найбільш вдалим організаційно-правовими формами юридичних осіб, які пропонуються чинним законодавством, безперечно, є сільськогосподарські виробничі кооперативи та фермерські господарства.

Фермерське господарство (далі - ФГ) використовується законодавцем, в першу чергу, як доволі мобільна і зручна форма ведення сільськогосподарської

підприємницької діяльності фізичними особами.

З моменту запровадження, ця організаційно-правова форма пройшла деяку еволюцію, оскільки відповідно до Закону України «Про селянське (фермерське) господарство» 20.12.1991 року № 2009-ХІІ була формою підприємництва громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією. Однак Закон України «Про фермерське господарство» 2003 року кардинально

змінив концепцію регулювання діяльності таких господарств, надавши їм статусу юридичних осіб.

Аналіз норм наведеного Закону свідчить, що даний нормативно-правовий акт не зовсім послідовно та комплексно визначає фермерські господарства як юридичні особи – самостійні суб'єкти правовідносин із відокремленим майном. Про такий висновок свідчить, зокрема, ст. 22 Закону, яка визначає ФГ як об'єкт майнових прав – цілісний майновий комплекс, що включає майно, передане до складеного капіталу, не розподілений прибуток, майнові та інші зобов'язання. Такий цілісний майновий комплекс може бути відчужено на підставі цивільно-правових договорів. Фактично, законодавець розглядає ФГ одночасно як суб'єкт та об'єкт права.

Не вирішено належно в Законі і питання щодо відокремленості майна ФГ в якості юридичної особи. Деякий подив викликає ст. 12 Закону, яка містить положення про те, що землі ФГ можуть складатися не лише із земельних ділянок, які належать на праві власності фермерському господарству як юридичній особі, а й із земельних ділянок, що належать громадянам – членам фермерського господарства на праві приватної власності. Очевидним є те, що земельна ділянка не може водночас належати на праві власності і фермерському господарству і його членам, оскільки це суперечить доктрині інституту юридичних осіб.

Розглянуті питання мають не тільки теоретичне, але й вагоме практичне значення, оскільки невизначеність об'єктів права власності фермерських господарств та їх членів спричиняє неоднозначність рішень господарських судів при ліквідації фермерських господарств в порядку визнання їх банкрутами. У першу чергу мова йде про земельні ділянки, надані у власність для ведення фермерського господарства, звернення стягнення на які допускається у випадках, коли у фермерського господарства відсутнє інше майно, на яке може бути звернено стягнення (ст. 21 Закону).

Якщо земельна ділянка належить на праві приватної власності члену ФГ, а в статуті не передбачено передачі права користування земельною ділянкою господарству, то, відповідно, немає правових підстав відносити таку земельну ділянку до земель ФГ, яке, в якості юридичної особи, здійснює свою діяльність на основі відокремленого майна. Згідно з ч. 1 ст. 21 ФГ несе відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах майна, яке є його власністю. У випадку ж, якщо до земель ФГ включати земельні ділянки, що належать на праві приватної власності чле-

нам ФГ, то виникає можливість звернення на них стягнення за зобов'язаннями ФГ у разі відсутності у нього іншого майна.

Безперечно, що вказане суперечить доктринальним положенням інституту юридичних осіб, відповідно до яких юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями; учасник (засновник) юридичної особи не відповідає за зобов'язаннями юридичної особи, а юридична особа не відповідає за зобов'язаннями її учасника (засновника), крім випадків, встановлених установчими документами та законом. Аналогічні положення відображені у згаданій нами уже раніше ст. 21 Закону «Про фермерські господарства».

Для усунення неоднозначностей чинного законодавства та практики його застосування щодо можливості звернення стягнення за боргами ФГ на земельну ділянку, передану у власність для його ведення, потрібно регламентувати у законодавстві підстави та порядок передачі земельної ділянки члена ФГ у власність юридичної особи. На жаль, Закон «Про фермерські господарства» не дає змоги з'ясувати, чи є земельні ділянки засновників (членів) внеском до складеного капіталу і які правові підстави у ФГ для користування земельними ділянками, що належать на праві приватної власності його членам.

Яким же чином визначити, коли земельна ділянка на правових підставах входить до майна ФГ в якості переданого засновником (членом) ФГ внеску? Очевидним є те, що засновники ФГ можуть передати йому земельні ділянки у власність як юридичній особі. У такому випадку у статуті ФГ має бути вказано, що засновник передає господарству у власність земельну ділянку, яка знаходилася у його приватній власності, так як відповідно до ч.4 ст.1 Закону ФГ діє на підставі

статуту, в якому визначається порядок формування майна (складеного капіталу) господарства.

Установчі документи ФГ є правовою підставою для переходу права власності на земельну ділянку до ФГ. Адже відповідно до ст. 82 Земельного кодексу України юридичні особи можуть набувати у власність земельні ділянки для здійснення підприємницької діяльності у разі внесення земельних ділянок їх засновниками до статутного капіталу.

Водночас, ст.12 Закону «Про фермерське господарство» передбачає, що до складу земель ФГ можуть входити також земельні ділянки, що належать засновникам (членам) ФГ на праві приватної власності. І справді, засновники (члени) ФГ можуть не передавати у власність ФГ земельні ділянки, а надавати лише право користування такими земельними ділянками. У цьому випадку ФГ має право володіння і користування земельною ділянкою, а власником її залишається засновник (член) ФГ.

Оскільки запропонованої конструкції передачі земельної ділянки засновником (членом) ФГ у його власність, як юридичній особі, законодавство не містить, то можна зробити обґрунтований висновок про те, що Закон «Про фермерські господарства» фрагментарно залишається орієнтованим не на регулювання ФГ в якості юридичної особи, а як на форму здійснення спільної діяльності без її створення. Відсутність ж єдиної доктринальної концепції регулювання статусу ФГ у чинному законодавстві негативно відображається на практиці правозастосування.

*А. В. Зеліско,
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри
цивільного права
Юридичного інституту*

До питання порядку державної реєстрації речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності у зв'язку з їх розмежуванням

Історично склалось так, що право власності на землю держави і територіальних громад не підтверджувалось документально. Вважалось: уся земля, не оформлена на приватних осіб, є власністю держави і громад. На сьогодні законодавство зобов'язує їх реєструвати свої права нарівні з іншими суб'єктами земельних відносин.

За декілька місяців функціонування нової реєстраційної системи та практичного застосування законодавчо встановлених нововведень виникли певні труднощі, зумовлені очевидною недосконалістю прийнятих актів.

Пунктом 12 Перехідних положень Земельного кодексу України (на сьогодні втратив чинність) передбачалось, що до розмежування земель державної та комунальної власності повноваження щодо розпорядження землями (крім земель, переданих у приватну власність) в межах населених пунктів здійснюють відповідні сільські, селищні, міські ради, а за межами населених пунктів — відповідні органи виконавчої влади.

Проте, навіть наявність цієї норми не вирішувало проблем розпорядженнями земельними ділянками, які існують на

практиці. Зі змісту наведеного положення Земельного кодексу України можна зробити висновок, що основою для здійснення розпорядженнями землями в межах населених пунктів відповідними радами чи органами виконавчої влади є власне чітке визначення меж адміністративно-територіальних одиниць. За інформацією Держземагентства, в Україні налічується 29,8 тис. населених пунктів. Станом на 1 січня 2012 р. встановлено межі лише у 16 738 населених пунктах, що становить 56 % від їх загальної кількості.

Це негативно впливає на здійснення органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування повноважень у сфері земельних правовідносин, сприяє виникненню земельних правопорушень при розпорядженні землями тощо, оскільки при відсутності чіткого визначення меж адміністративно-територіальних одиниць на практиці виникають проблеми, пов'язані з тим, який саме орган має розпоряджатися відповідними земельними ділянками. Другим проблемним аспектом є фіксація прав на ті чи інші земельні ділянки, що є

потенційно власністю громади чи держави.

Така ситуація не могла залишитись осторонь уваги законодавця. Саме тому, з 1 січня 2013 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності». Головне нововведення - на сьогодні не треба розробляти проекти землеустрою щодо розмежування земель державної та комунальної власності, як було за Законом 2004 року, всі землі вважаються «автоматично» розмежованими, в «силу закону», визначено їх перелік.

Однак, такі нововведення викликають ряд питань: чи можна вважати розмежованими землі, якщо конкретні суб'єкти не зафіксували своє право власності? Невідомо, коли територіальна громада в особі органів самоврядування та держава в особі відповідних органів влади досягнуть згоди, виконають необхідні землевпорядні роботи і виділять земельні ділянки в натурі, на місцевості. Ймовірно, вирішення цих питань може тривати довго.

У зв'язку із цим, 14 травня цього року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку державної реєстрації речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності у зв'язку з їх розмежуванням», яким визначаються особливості державної реєстрації речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності.

Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування зможуть приймати рішення про передачу земельних ділянок у власність або користування без державної реєстрації своїх прав на них. Відтепер реєстрацію похідних речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності (постійного користування, оренди, користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзису) тощо) можна буде здійснювати не після державної реєстрації права власності держави або територіальної громади на ці земельні ділянки, як це вимагається чинною редакцією частини 2 статті 4 Закону «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», а на умовах статті 4-1, якою доповнено цей закон. Державна реєстрація права держави чи територіальної громади на земельні ділянки, сформовані із земель державної чи комунальної власності, здійснюватиметься одночасно з державною реєстрацією

похідного речового права на такі ділянки, наприклад права оренди. При поновленні або внесенні змін до раніше укладених договорів про користування земельними ділянками, право держави чи територіальної громади на які не було зареєстровано, державна реєстрація права власності здійснюється одночасно з державною реєстрацією права користування та інших відповідних прав.

Спростується порядок подання заяви органами влади і місцевого самоврядування для реєстрації їхніх прав власності. Зокрема, такою заявою визнаватиметься рішення органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування про передачу земельної ділянки в користування. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування звільнятимуться від плати за отримання витягів із Державного реєстру прав і ДЗК.

Ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку державної реєстрації речо-

вих прав на земельні ділянки державної та комунальної власності у зв'язку з їх розмежуванням» прискорить процес передачі земельних ділянок державної та комунальної власності у власність або користування громадян, юридичних осіб, поновлення дії раніше укладених договорів оренди, сприятиме зменшенню фінансового навантаження на Державний бюджет України та відповідні місцеві бюджети.

Прийняття цього законодавчого акта дасть можливість зняти соціальну напругу в суспільстві, що склалася у зв'язку із гальмуванням процедури передачі земельних ділянок державної та комунальної власності у власність та користування. Можна сподіватись, що питання про реєстрацію прав на землю зрештою буде вирішене.

*Г. В. Мороз,
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри
трудового, екологічного та
аграрного права
Юридичного інституту*

СОЛЬСЬКИЙ, ПРОЦІК ТА ПАРТНЕРИ

ЮРИДИЧНА ФІРМА

НА ДОПОМОГУ МОЛОДОМУ СПЕЦІАЛІСТУ

Вчинення нотаріальних дій поза приміщенням, яке є робочим місцем нотаріуса

За загальним правилом, нотаріальні дії вчиняються у приміщенні державної нотаріальної контори, у державному нотаріальному архіві, приміщенні, яке є робочим місцем (конторою) приватного нотаріуса. Приватний нотаріус має право мати лише одне приміщення для розміщення робочого місця (контори), яке повинно знаходитись у межах нотаріального округу, в якому здійснюється нотаріальна діяльність.

Нотаріус не вправі здійснювати нотаріальну діяльність за межами свого нотаріального округу, за винятком заміщення інших нотаріусів у випадках, передбачених законодавством.

Однак часто трапляються ситуації, коли особа з певних об'єктивних причин (похилий вік, стан здоров'я, особливості посвідчуваного правочину) не може звернутися за вчиненням нотаріальної дії у приміщення, яке є робочим місцем нотаріуса. У такому випадку нотаріальні дії можуть бути вчинені за межами такого приміщення, але в межах нотаріального округу.

Нотаріальний округ — територія, в межах якої приватний нотаріус здійснює нотаріальну діяльність і має нотаріальне бюро (контору). Нотаріальні округи визначаються відповідно до адміністративно-територіального устрою України. У містах з районним поділом округом діяльності нотаріуса є вся територія міста. Перелік нотаріальних округів затверджує Міністерство юстиції України.

Слід зазначити, що право здійснювати нотаріальні дії поза робочим місцем мають як державні, так і приватні нотаріуси.

У випадку вчинення нотаріальної дії поза приміщенням державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, приміщення, яке є робочим місцем (конторою) приватного нотаріуса, у посвідчувальному написі документа та в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій зазначається місце вчинення нотаріальної дії (удома, в лікарні, за місцезнаходженням юридичної особи тощо) із зазначенням адреси, а також причин, з яких нотаріальна дія була вчинена поза вказаними приміщеннями.

Потреба у вчиненні нотаріальних дій поза приміщенням державної нотаріальної контори (нотаріального архіву), приміщенням, що є місцем роботи приватного нотаріуса виникає в більшості випадків з поважних причин, до яких можна віднести захворювання, інвалідність, похилий вік особи, яка звертається до нотаріуса. На практиці таким чином найчастіше посвідчуються заповіти, договори довічного утримання, спадкові договори, дарування, довіреності, заяви, на яких засвідчується справжність підпису. Слід відзначити, що в такому випадку нотаріусу відшкодовуються фактичні транспортні витрати, здійснені ним для виїзду у визначене місце.

Запис про вчинення нотаріальної дії поза приміщенням державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, приміщенням, яке є робочим місцем (конторою) приватного

нотаріуса, заноситься до Журналу (книги) обліку викликів нотаріуса за межі державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву чи робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

У журналі зазначаються такі дані: дата і час виклику нотаріуса; прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи (найменування юридичної особи), яка зробила виклик, її місце проживання або місцезнаходження; підпис особи, яка зробила виклик або для якої вчинялася нотаріальна дія; дата і час виїзду нотаріуса за межі державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, робочого місця приватного нотаріуса, види та кількість нотаріальних дій, які було вчинено нотаріусом та їх реєстрові номери; прізвище, ім'я по батькові фізичної особи (найменування юридичної особи), для якої вчинялася нотаріальна дія, адреса, де було вчинено нотаріальну дію; підстава, з якої нотаріальна дія вчинялася поза приміщенням державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, робочого місця приватного нотаріуса; час виїзду та повернення нотаріуса до державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, робочого місця приватного нотаріуса.

Отже, право на здійснення нотаріальних дій поза приміщення, яке є робочим місцем нотаріуса полегшує можливість користування нотаріальними послугами та робить нотаріат доступним для усіх категорій населення, в тому числі й для тих, хто з певних причин не може виходити за межі своєї домівки.

М. М. Янишевська
приватний нотаріус
Івано-Франківського
міського нотаріального округу

СЕКРЕТИ УСПІХУ

ІНТЕРВ'Ю З

Геннадієм Друзенком

ГЕННАДІЙ ДРУЗЕНКО: *«Життя швидкоплинне – не втрачайте нагод, які надають університетські роки».*

Мені випала нагода познайомитись з відомою особистістю, висококваліфікованим спеціалістом у своїй галузі, перекладачем, публіцистом, правником Геннадієм Друзенком. За плечима цієї людини великий досвід у галузі права, багато наукових праць іноземними мовами. Тож я пропоную, щоб наш гість поділився кількома секретами свого успіху.

1. Пане Геннадію, розкажіть коротко про свій кар'єрний ріст.

У 2000 р. закінчив з відзнакою Київський національний університет ім. Т. Шевченка, у 2008р. - отримав LL.M. з європейського права в Університеті Абердину (Великобританія), Фулбратівський науковець у Міжнародному Центрі Вудро Вільсона (Вашингтон). У 2009-10 роках запрошений як дослідник в Інститут міжнародного порівняльного права Макса Планка (Гайдельберг, Німеччина) у 2010 році.

У 2001-2004 роках був одним з керівників Центру європейського та порівняльного права Міністерства юстиції України, у 2010-11 протягом кількох місяців очолював секретаріат парламентського комітету з питань євроінтеграції. Я є співавтором Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС (2004 р.), одним з авторів та головним редактором перекладу установчих договорів ЄС українською мо-

вою.

В 2009-10 р. був радником міського голови м. Кам'янець-Подільський з питань розвитку туризму та залучення інвестицій, у 2012-13 роках – радник Голови Держтуризмкурорту, від лютого 2013 р. став радником міського голови м. Луцьк з питань розвитку туризму.

У 2011-2012 роках працював на посаді Координатора програм з розвитку в регіонах України проекту USAID «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (ЛІНК). Є одним з ініціаторів та головним ідеологом проекту «Шлях Гедиміновичів. В травні 2010 року обраний виконавчим директором Асоціації органів місцевого самоврядування «Шлях Гедиміновичів», до якої наразі входять Луцьк, Кам'янець-Подільський, Дубно, Острог, Ізяслав та Хотин. Також є автором близько сотні загальних та академічних публікацій українською, англійською, російською та іспанською мовами.

2. Чим для Вас політика, що особисто Ви під нею розумієте?

Для мене політика – це мистецтво проектувати та імплементувати (втілювати в життя) стратегії суспільного розвитку. Вони можуть бути різними: приміром, більше ринку – менше державного втручання в саморегулятивні процеси (лібералізм) чи навпаки – більше довіри до держави і менше до ринку (соціалізм у його різних проявах), але вони мають бути

послідовними. Біда України, що тут політика як вміння вибудувати та реалізувати стратегії суспільного розвитку фактично відсутня. Тому у масовій свідомості її замінюють сурогатами короткострокових, часто непослідовних рішень. Звідси - в корені невірне переконання більшості українців, що «політика – то брудна справа». Насправді ж той «бруд», в якому борсаються вітчизняні можновладці, не має нічого спільного з політикою в її класичному розумінні.

3. Політичне становище в Україні та закордоном впливає на Вашу думку? Якщо так, то як саме?

Я намагаюсь брати факти і самостійно аналізувати їх у всій сукупності. День, як правило, починаю з перегляду новин на BBC. Все ж таки, британці досі сприймають світ глобально і це гарний антидот проти українського ментального хуторянства, коли втеча Мельника (колишній ректор Податкової академії) з-під домашнього арешту стає новиною світового масштабу.

Намагання розуміти чи принаймні краєм ока спостерігати те, що відбувається у світі, рятує від екзальтованих оцінок того, що відбувається навколо тебе і безпідставних сподівань, що все можна змінити на краще, приміром, простою зміною президента. Отже, якщо коротко, то моє кредо – сприймати Україну в ширшому світовому контексті.

4. Якщо існує секрет успіху, то в чому, на Вашу думку, він полягає?

Все залежить від того, що Ви вважаєте успіхом. Якщо великі статки, то в Україні напевно треба всіма правдами і неправдами ставати можновладцем: більш прибуткового бізнесу в цій країні годі шукати. Якщо успіх – це творча самореалізація, треба одразу зрозуміти, що багатієм ти не станеш – і шукати сенсу життя в процесі творчості. Якщо ж у Вас є хист до ядерної фізики чи астрономії чи досліджень у сфері медицини чи генетики і ви хочете реалізуватися як науковець, – потрібно робити все, аби чим раніше потрапити у західний університет чи дослідницький центр, оскільки тут просто немає відповідної матеріальної бази, аби робити серйозні дослідження. Як на мене, успіх – бути собою, але часто проходить півжиття, доки зрозумієш, що це означає.

5. Геннадію Володимировичу, що Ви можете порекомендувати студентам у досягненні їх мрії?

По-перше, не спокушайтесь легкими шляхами здобуття оцінок, які наразі так популярні в Україні. Маю на увазі плагіат (скачування та компіювання чужих дипломних, рефератів, доповідей тощо), що є кримінальним злочином у будь-якій цивілізованій країні. Можливо, добру оцінку за чужу працю ви і отримаєте, а от нових знань, навичок – точно ні.

Пам'ятайте, що вища освіта – це насамперед творчий про-

цес, а механічне відтворення чужих (часто недолугих) думок – є антонімом творчості. Це все одно, що купити абонемент у спортзал і дивуватися, чому фігура не стає кращою, якщо ви не займаєтесь вправами. Мозок також потребує щоденних вправ, аби не заплисти жиром.

Також раджу ставити перед собою амбітні завдання і вчити іноземні (насамперед англійську) мови. У моїй юності навіть мріяли було годі про ті можливості, що наразі відкриті перед сучасними студентами: стипендії, гранти, стажування, конференції майже у будь-якій частині світу. Життя швидкоплинне – не втрачайте нагод, які надають університетські роки.

6. Зараз ми багато чуємо, читаємо про можливості навчатись, стажуватись за спеціалізацією за кордоном в будь-якій точці земної кулі. Це мрія чи реальність?

Щороку тисячі українських студентів їдуть вчитися за кордон. Польські вищі заклади наразі вже стали доступнішими за українські. Британські та американські коштовні, але є реальний шанс отримати урядову стипендію на 1-2 річну магістерську програму. Все привабливішою для українських студентів стає Німеччина. Отже, гроші – не головне. Потрібне насамперед бажання та наполеглива праця. Не забувайте, що світ став глобальним і провідні університети світу зацікавлені у насправді талановитих студентах не менш, ніж талановиті студенти у оксфордських чи гарвардських дипломах.

7. Дякую Вам за те, що виділили свій час для нашої газети, поділились своїм досвідом та корисними порадами. На завершення - Ваші побажання студентам Юридичного інституту.

Спробуйте сформулювати та зберегти для себе кілька засадничих вартостей, що не продаються за будь-яких обставин. Юстиція має сенс тільки, коли вона є механізмом встановлення чи відновлення справедливості. Не даремно, в багатьох мовах ці поняття («юстиція» та «справедливість») передає те саме слово, як-от в англійській «justice».

Якщо в юстиції залишається критично мало справедливості, починаються самосуди, революції, свавілля та інші жахливі речі. Пам'ятайте, що справедливість – базова вартість юридичної професії. Несправедливе законодавство, несправедливе правозастосування, несправедливе правосуддя – це так само неприродно, як сухий дощ чи теплий мороз. Пам'ятайте, що правник – не тільки ремісник, що може крутити законом як сумнозвісним дишлом чи професійний перемовник, який може домовитися з будь-ким про будь-що, а, насамперед, служитель цієї самої Справедливості, яка є етичним виміром глобального світопорядку. Звичайно, реальне життя – завжди компроміс, але й у цьому компромісі мають залишатися якісь безкомпромісні речі.

Успіху усім Вам!

Зоряна Радишевська
студентка групи ПР-44

АКЦЕНТ

Індустріальні парки як дієвий механізм залучення інвестицій

Індустріальні (промислові) парки є одними із видів спеціальних економічних зон, створення яких є поширеним як в економічно розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Індустріальні (промислові) парки є юридично відокремленими цілісними земельними ділянками, з наявною інфраструктурою, які призначені для розміщення промислового виробництва. Особливістю таких земельних ділянок є те, що на них досить часто (але не обов'язково) поширюються спеціальні режими економічної діяльності, в окремих випадках - і особливий податковий режим, відмінний від загального.

Світова популярність індустріальних парків визначається, насамперед, тим, що вони стають вагомим чинником залучення потужних інвесторів та передових технологій до регіонів країни, завдяки чому створюються нові робочі місця та збільшуються надходження до бюджетів усіх рівнів.

Вбачається, що ідея створення та розвитку індустріальних парків є досить перспективною та економічно вигідною і для України. На даний час наша держава поступається основ-

ним конкурентам у боротьбі за інвестиції. Водночас Польща, Туреччина, Росія, Чехія ще з 1998 р. почали формувати портфелі інструментів і стимулів, що сприяють залученню іноземних інвестицій. Для прикладу, сьогодні в Чехії діє понад 140 подібних парків, в Угорщині - понад 200, в Польщі - понад 60, в Румунії - близько 50, в Росії - створено близько 200, з яких діє 51.

У зв'язку з цим, був прийнятий та з 4 вересня 2012 року набрав чинності Закон України «Про індустріальні парки», яким визначено організаційно-правові засади створення і функціонування індустріальних парків, створено передумови для розвитку ринку промислової нерухомості, запровадження нових підходів до управління промисловими територіями та задоволення попиту визначальних промислових інвесторів.

Закон визначає, що індустріальний (промисловий) парк - визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері промислового виробництва, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку.

Закон створює додаткові переваги для започаткування промислового виробництва на території України, а саме:

- «час до ринку» для інвесторів

скоротиться з 2-3 років до 6-9 місяців завдяки підготовці промислових майданчиків, облаштованих необхідною інфраструктурою;

- надано законний доступ до земельних ділянок державної чи комунальної власності та забезпечено захист від зловживань;

- визначено чіткий механізм взаємодії держави, ініціаторів створення, керуючих компаній та учасників індустріальних парків;

- забезпечено прозорість процедур започаткування індустріальних парків і вибору керуючих компаній шляхом встановлення вичерпних переліків документів та визначення чітких критеріїв відбору;

- передбачено інструменти державного стимулювання створення індустріальних парків на території України.

Законом передбачено низку пільг для інвесторів, серед яких:

- спрощений порядок надання земельних ділянок інвесторам в межах парків;

- звільнення учасників парків від сплати коштів пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту;

- можливість отримати цільове фінансування на безповоротній основі за рахунок бюджетних коштів на розвиток інженерної інфраструктури та діяльності в межах парків;

- звільнення від оподаткування митом визначеного устаткування, обладнання та комплектуючі до них, що не виробляються в Україні та не є підакцизними товарами.

Таким чином, з прийняттям Закону України «Про індустриальні парки» передбачається суттєве

покращення інвестиційного клімату та стимулювання промислового виробництва, залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення, вирівнювання економічного розвитку регіонів.

*Вікторія Уздейчук,
Начальник відділу з
інформаційно-ресурсного*

*забезпечення інвестиційної діяльності та маркетингу територій ДБУ «Івано-Франківський регіональний центр з інвестицій та розвитку»
Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України*

Корпоративне законодавство ОХОРОНА КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПРИ СПАДКУВАННІ

У момент відкриття спадщини виникає право спадкування у тих осіб, які закликаються до спадкування (за законом чи за заповітом). Право на спадкове майно ці особи набувають лише з моменту прийняття ними спадщини. Зазвичай між моментом відкриття спадщини і моментом його прийняття проходить період часу, протягом якого спадкове майно може піддаватися ризику повної або часткової загибелі, розкраданню, втраті, псуванню тощо. Тому виникає необхідність у прийнятті заходів охорони спадкового майна до того моменту, коли з'явиться спадкоємець або коли майно буде прийнято державою як виморочне.

Відповідно до ч. 1 ст. 1283 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) охорона спадкового майна здійснюється в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів спадкодавця з метою збереження його до прийняття спадщини спадкоємцями. В той же час при прийнятті нотаріусом заходів охорони спадкового майна може виникнути необхідність не тільки в охороні майна, що залишилося, але і в управлінні ним.

Необхідність управління спадковим майном обумовлено самою природою об'єктів спадкування. Тому заходи з управління приймаються в основному

до майна, що має економічну цінність і здатному приносити дохід їх власникові.

У ч. 1 ст. 1285 ЦК зазначено, якщо у складі спадщини є майно, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – відповідний орган місцевого самоврядування, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту, укладають договір на управління спадщиною з іншою особою.

З положень цієї статті можна дійти висновку, що управління спадщиною є одним із способів охорони до моменту її прийняття спадкоємцями, що може застосовуватися й до такого об'єкта спадкування, як корпоративні права, які мають вартісний характер та потребують вчинення ряду фактичних і юридичних дій для отримання матеріальних ви-

год як результату володіння такими об'єктами.

Проте існування вищенаведеної норми викликає більше питань стосовно ефективності застосування її на практиці поряд із заходами охорони спадщини, які передбачені законодавством. По-перше, положення цієї статті визначають можливість укладення договору управління спадщиною, однак не регламентують умов укладення, виконання, правових наслідків невиконання або неналежного виконання такого договору, що зумовлено неможливістю визначити правову природу договору, передбаченого ч. 1 ст. 1285 ЦК. По-друге, з ч. 1 ст. 1285 ЦК випливає, що укладення договору про управління спадщиною здійснює нотаріус, а у відповідних випадках також орган місцевого самоврядування за відсутності спадкоємців або виконавця заповіту.

Так, у разі укладення договору про управління спадщиною в ЦК та нотаріальному законодавстві не міститься норм, які б відсилали до глави 70 ЦК, що регулює відносини з управлінням майном. У той же час відповідно до п. 9. 2. Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України № 296/5 від 22. 02. 2012 р. договір на управління спадщиною укладається нотаріусом

з дотриманням вимог частини другої статті 212 ЦК, відповідно до якої особи, які вчиняють правочин, мають право обумовити припинення прав та обов'язків обставиною, щодо якої невідомо, настане вона чи ні (скасувальна обставина). Таким чином, можна зробити висновок, що управління спадщиною регулюється нормами, які визначають порядок спадкування з урахування загальних положень про правочини.

Водночас слід звернути увагу на ч. 1 ст. 1285 ЦК, норма якої вказує на обмеження свободи укладення договору про управління спадщиною нотаріусом або органом місцевого самоврядування у разі наявності спадкоємця або виконавця заповіту. З наведеного випливає, що обов'язковими умовами договору про управління спадщиною є: 1) укладення його нотаріусом або у визначених законом випадках органом місцевого самоврядування; 2) у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту.

Однак у практичному застосуванні такі умови здійснення управління спадковим майном не зумовлюють значного використання договору про управління спадщиною, що зумовлює його малоефективність при забезпеченні реалізації та захисту спадкових прав спадкоємців та інших заінтересованих осіб. Зокрема, наведена вище норма фактично усуває особу, яка зобов'язана управляти спадщиною за договором, у момент з'явлення спадкоємця, що може настати на другий день після відкриття спадщини. У такому випадку договір про управління спадщиною припиняє свою дію або й взагалі не укладається, а от питання яким чином здійснювати спадкоємцеві управління спадщиною до моменту її прийняття залишається відкритим.

Крім того, слід враховувати той факт, що корпоративні права – це об'єкт спадкових прав, який вирізняється своєю динамічністю та мінливістю. Адже спадкоємець, за умови ефективного механізму

реалізації цих прав, після прийняття спадщини може отримати не тільки той обсяг корпоративних прав, який належав спадкодавцю на момент смерті, але й прибуток, отриманий від управління такими правами впродовж часу, відведеного для її прийняття.

Тому видається більш доцільним укласти договір про управління спадщиною нотаріусом, у визначених законом випадках органом місцевого самоврядування, але при цьому реалізовувати таке право необхідно як за ініціативою нотаріуса (у визначених законом випадках органа місцевого самоврядування), так і за заявою спадкоємців, виконавців заповіту та інших заінтересованих осіб.

Л. В. Сіщук

мол. наук. співробітник

Лабораторії корпоративного права

НДІ приватного права і

підприємництва

ім. академіка Ф. Г. Бурчака

НАПрН України

Лабораторія корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України

Лабораторія корпоративного права НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, створена та діє на базі Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, пропонує надання роз'яснень та консультацій щодо тлумачення і застосування нормативних положень корпоративного законодавства, а саме з приводу: реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації господарських товариств та інших юридичних осіб; реалізації і захисту корпоративних прав та інтересів учасників (акціонерів) господарських товариств, зокрема з питань здійснення корпоративного управління, відчуження корпоративних прав та ін.

Лабораторія корпоративного права спрямовує свою діяльність на підготовку науково-правових експертних висновків з приводу корпоративних документів товариства (уставний договір, статут, протокол загальних зборів товариства, положення); проведення правової експертизи об'єктів на відповідність нормам корпоративного законодавства (наприклад, щодо укладених договорів купівлі-продажу корпоративних прав та ін.).

Наша сторінка у соціальній мережі Facebook – <http://www.facebook.com/prava.lab>.

Адреса: вул. Шевченка 44 а, контактний телефон - 0991921831.

Юридичний Центр - це професійне об'єднання адвокатів, засноване з метою захисту прав громадян та підприємців як в Україні, так і за кордоном. Головною метою Юридичного Центру є висока фаховість надання правових послуг, що досягається шляхом індивідуальної спеціалізації юристів.

Ми пропонуємо гнучкі форми надання правової допомоги - індивідуальні консультації, представництво по справах за окремими дорученнями та абонентське обслуговування бізнес-структур і професійних об'єднань.

Наша сторінка в Інтернеті: www.lawcentre.com.ua

Адреса: м. Івано-Франківськ, вул. Стречених, 3

Телефон/факс: (0342)505675

e-mail: law.centre@yahoo.com

Позиції Вищого адміністративного суду України щодо окремих питань юрисдикції адміністративних судів

інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

При цьому спір набуває ознак публічно-правового за умови не лише наявності серед суб'єктів спору публічного органу чи посадової особи, а й здійснення ним (ними) у цих відносинах владних управлінських функцій.

Крім того, в постанові Пленуму ВАС України акцентується увага на основних правилах відмежування адміністративної юрисдикції від інших видів юрисдикції:

1) понятійно-функціональне, тобто визначення адміністративної справи, що наведене у п.1 ч.1 ст. 3 КАС України;

2) визначення видів публічних правовідносин (управлінські правовідносини та правовідносини, пов'язані з публічним формуванням суб'єкта владних повноважень), зазначених у ч.1 ст. 17 КАС України;

3) встановлення переліку публічно-правових спорів, що підпадають під юрисдикцію адміністративних судів (ч.2 ст. 17 КАС України);

4) встановлення переліку публічно-правових справ, що не належать до предмета адміністративної юрисдикції, зокрема це публічно-правові справи, що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства; про накладення адміністративних стягнень; щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції (ч.

3 ст. 17 КАС України). При цьому суди повинні враховувати, що загальні правила юрисдикції адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ закріплені не тільки в нормах КАС України, але можуть бути встановлені рядом інших законодавчих актів, зокрема ст. 23 Закону України від 13.01.2011 р. «Про доступ до публічної інформації», ст. 28, 30 Закону України від 22.03.2012 р. «Про громадські об'єднання», ч. 4, 5 ст. 82 Закону України від 21.04.1999 р. «Про виконавче провадження».

В цілому, аналіз постанови Пленуму ВАС України № 8 від 20.05.2013 року дозволяє констатувати, що судовою практикою вироблено два критерії визначення компетенції адміністративних судів щодо вирішення справ – суб'єктний (хоча б однією стороною публічно-правового спору є орган владних повноважень) та предметний (публічно-правові спори, пов'язані з управлінськими правовідносинами та правовідносинами, пов'язаними з публічним формуванням суб'єкта владних повноважень).

Керуючись вищезазначеними критеріями та роз'ясненнями вищих судових інстанцій, можна систематизувати публічно-правові спори, які розглядатимуться в порядку адміністративного судочинства, наступним чином:

I. Справи за участю органу владних повноважень. Спори є публічно-правовими та належать до юрисдикції адміністративних судів за участі:

1) Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів;

2) Державної архітектурно-будівельної інспекції України

У попередніх публікаціях відзначалося, що з огляду на практичну потребу судових органів у виробленні критеріїв відмежування цивільної юрисдикції від інших видів судової юрисдикції, зокрема адміністративної, Пленумом ВСС України з розгляду цивільних і кримінальних справ 01.03.2013 р. була прийнята постанова №3 «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ».

На розвиток загальних положень, окреслених в постанові Пленуму ВСС України, Пленум Вищого адміністративного суду України 20.05.2013 року прийняв постанову №8 «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів», в якій надав роз'яснення щодо категорій справ, які підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства.

У постанові, зокрема, зазначено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на всі публічно-правові спори, крім спорів, для яких законом встановлений інший порядок судового вирішення. У публічно-правовому спорі, як правило, хоча б однією стороною є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або

та її територіальних органів, у тому числі й ті, які виникають під час виконання повноважень у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, та у сфері ліцензування господарської діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури; 3) Фонду соціального страхування від нещасних випадків та участі його робочих органів; 4) Пенсійного фонду України; 5) органів державного фінансового контролю під час здійснення своїх повноважень; 6) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, який виконує функції державного управління у сфері гарантування вкладів фізичних осіб.

II. Справи, пов'язані з управлінськими правовідносинами. За предметним критерієм можна виокремити наступні справи, які будуть предметом розгляду в адміністративному суді:

Категорія публічно-правового спору	Коментар
<p>Вирішення питання щодо законності (крім конституційності) підзаконних правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а також законності та відповідності правовим актам вищої юридичної сили правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень</p>	<p>В порядку адміністративного судочинства не можуть бути оскаржені і переглянуті правові акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим щодо їх конституційності. Проте у справах щодо оскарження підзаконних правових актів інших суб'єктів владних повноважень адміністративний суд може перевіряти їх відповідність Конституції України, міжнародним договорам, ратифікованим в Україні, законам України та іншим правовим актам вищої юридичної сили</p>
<p>Спори з приводу державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, змін до установчих документів юридичних осіб та зміни імені або місця проживання фізичних осіб - підприємців, припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичними особами - підприємцями, зміни мети установи у встановленому законом порядку</p>	<p>Право подавати до суду позов: 1) про припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців мають право у межах здійснення контрольних функцій органи державної податкової служби (абз. 2 п. 67.2 ст. 67 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р.); 2) про припинення юридичної особи – емітента – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до п. 5-2 ст.8 Закону України від 30.10.1996 року «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»</p>
<p>Справи про заборону громадського об'єднання, про заборону відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації</p>	<p>Адміністративними є також справи зі спорів з приводу реєстрації та припинення політичних партій, організацій роботодавців та їх об'єднань, професійних спілок, благодійних організацій, торгово-промислових палат</p>
<p>Спори щодо дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень з приводу видачі державних актів на право власності або постійного користування на земельну ділянку</p>	
<p>Справи, які виникають з приводу самочинного будівництва, за позовом відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування (виконавчих органів сільських, селищних, міських рад)</p>	
<p>Земельні спори фізичних чи юридичних осіб з органом місцевого самоврядування як суб'єктом владних повноважень, пов'язані з оскарженням його рішень, дій чи бездіяльності</p>	

Продовження у наступному номері

*М. В. Логвінова,
к. ю. н., доц., заступник директора
Юридичного інституту*

Mila
салон-перукарня

вул. Мельника, 11 а
тел. +38 (0342) 72 00 28
моб.: +38 (095) 75 384 60
моб.: +38 (067) 99 266 93

- ☉ всі види перукарських послуг
- ☉ весільні та вечірні зачіски
- ☉ манікюр
- ☉ педикюр
- ☉ гелеве нарощування нігтів
- ☉ фарбування брів та вій
- ☉ професійна консультація
косметолога

Запрошуємо до співпраці

Газета "Юрфакти плюс" запрошує до співпраці з виданням практикуючих юристів (нотаріусів, адвокатів, юрисконсультів), працівників правоохоронних органів, суддів. Приймаються до розміщення матеріали, що раніше не були опубліковані або передані до друку в інших виданнях. Матеріали можна надсилати на електронну адресу - lawif@mail.ru. Контактна особа - Зозуляк Ольга Ігорівна, тел. 099-241-26-99.

Вимоги до оформлення матеріалів: обсяг не повинен перевищувати 2 сторінок тексту з інтервалом 1,5; розмір шрифту - 14.

Наші координатори

ЛОГВІНОВА Марія Володимирівна, МИКИТИН Юрій Іванович, РОМАНКО Світлана Миколаївна, ЗОЗУЛЯК Ольга Ігорівна, СІЩУК Ліліана Василівна, ТОНІЄВИЧ Євгенія Дмитрівна, ГАНКЕВИЧ-ЖУРАВЛЬОВА Ольга Михайлівна, ПИТЛЮВАНА Вікторія Павлівна, КОЗИЧ Ігор Васильович, КВАСНИЦЯ Степан Мирославович

Хто ми? Редколегія

Белюженко Юліана, 2 курс, Фещук Марта, 4 курс, Григор Юлія, 4 курс, Радишевська Зоряна, 3 курс, Корицька Ірина, 3 курс, Гриньо Влад, 3 курс, Грицак Надія, 3 курс, Ціцюра Олександра, 3 курс, Бугара Оксана, 2 курс, Угриновська Вікторія, 1 курс, Гладка Оксана, 1 курс, Затолок Мар'яна, 1 курс